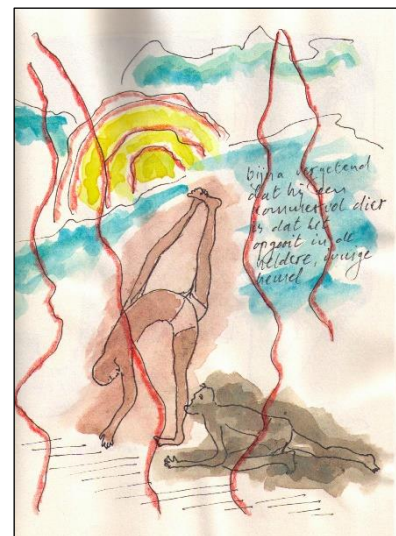

Boos

Vroeg in de ochtend, als het nog is donker, doe ik mijn computer open. Het eerste dat mijn oog treft is een interview in NRC met collega-filosoof Marli Huijer. Zij maakt zich boos over de lockdown, het onzinnige coronabeleid, het foute denken dat daarachter zit, wat decennia geleden al door Foucault aan de kaak werd gesteld. Daarna lees ik de column van Tommy Wieringa, hij is boos over de toeslagenaffaire, de huichelachtigheid van de politici die nu, na de val van het kabinet, krokodillentranen huilen om een beleid dat ze zelf in gang hebben gezet. Dan check ik de e-mail. Er zit er een bij van een vriend die het coronabeleid verbindt aan Hannah Arendts Oorsprong van het totalitarisme. Hij heeft zelf een alternatief medicijn gevonden tegen covid-19, ivermectine.

Het is nog voor achten en iedereen is boos.

Mijn gedachten dwalen af naar een boek dat ik ooit las, van Bruce Chatwin, De gezongen aarde. Het is een verhaal over de Australische Aboriginals. Voor een Aboriginal is het ondenkbaar dat de wereld in enig opzicht onvolmaakt zou zijn. Zijn leven heeft slechts één enkel doel: het land behouden zoals het is en was en moet zijn. Door de liederen van de voorouders te zingen, zonder er een woord of noot aan te veranderen, helpen ze de Schepping in stand houden.

Alsof ze haar eigenhandig herscheppen door ze te bevestigen met hun zang. Heel het land is in hun ogen een muziekpartituur. Er is geen rots of beek die niet kan worden gezongen.

Op een of andere manier voel ik me meer verwant met hun houding dan met wat mij uit de computer tegemoet komt. Het is het verschil tussen het actieve en het contemplatieve leven. Beide zijn van belang, natuurlijk. De actieven vinden dat het erom draait de wereld te veranderen. Zij streven hoge waarden na, waarheid, rechtvaardigheid, vrijheid. Zonder hen zouden we nog in de primitieve omstandigheden van de Aboriginals verkeren. De contemplatieven willen vooral zingen. Zij beschouwen zichzelf als een stem in een groot koor, een golf aan het oppervlak van de diepe zee, een geluid dat bovenal de onderliggende stilte hoorbaar maakt. Wat de actieven nastreven menen de contemplatieven al te kunnen ervaren in zichzelf.

Socrates was in al zijn gesprekken steeds in de weer dat besef wakker te roepen, dat er onder of achter de boosheid een zingen bestaat. Waar is dat te vinden? In de Phaedrus vergelijkt hij de menselijke ziel met een wagenmenner en een span paarden. Het zwarte paard staat voor de begeerten, de buik, het witte voor de vurigheid, het hart. De menner zelf staat voor het verstand. Maar dat is geen bloedeloos nadenken, het is enthousiasme, als 'de god in je is gevaren' (en theos). Die god voert je naar 'de vlakte van de waarheid.'